

Santova dielňa

Povedať, že snímok Santova dielňa zobrazuje prostredie čínskej továrne zamestnávajúcej pracovníkov pracujúcich za minimálnu mzdu by znelo desivo. Realita je však ešte horšia – Čína nemá zákonom stanovenú minimálnu mzdu. V továrni pracujú ľudia z chudobnejších rurálnych oblastí Číny, v ktorých nie je dostatok príležitostí nájsť si prácu. Títo ľudia sa tak presúvajú do týchto tovární na východnom pobreží Číny, kde pracujú neľudské pracovné doby za peniaze, s ktorými ledva dokážu prežiť najbližšie dni. Čím to ale je, že táto situácia nastala? Prečo sa nedá nijak zmeniť?

Čína zažíva v posledných rokoch mimoriadny hospodársky rast. Od roku 1990 sa HDP Číny zvýšilo 34-násobne a v súčasnosti je Čína najrýchlejšie sa rozvíjajúcou ekonomikou na svete. Čomu však Čína vďačí za tento prudký hospodársky rast? Najviac pravdepodobne komunistickej strane, ktorá je v Číne pri moci. Spôsob jej vlády je charakteristický upieraním práv občanom a zamlčovanie skutočností o neľudských praktikách zamestnávateľov, nedodržiavaní zákonov a ľudských práv. Skutočnosť je taká, že ak chce Čína hospodársky prosperovať tak ako prosperuje, potrebuje k tomu obmedziť životnú úroveň jej obyvateľstva. A tak sa čínska vláda tvári, že problém s upieraním práv obyvateľov neexistuje, predsa len sa to tak navonok aj javí. Všetko je dokonalo skryté. Zamestnanci, ktorí musia drieť v robote 20 hodín denne sa sťažovať nemôžu, pretože by boli okamžite prepustení a štrajkovať taktiež nemôžu, pretože sa nemôžu združovať. Čínska vláda o tom vie a reaguje na to tým, že v Číne existujú odbory, kde sa môžu zamestnanci spojiť a bojovať pre lepšie podmienky. Tieto odbory sú však riadené komunistickou stranou, ktorá spracúva zamestnancov, ktorí sú nespokojní – či už ich presvedčí, že sa vlastne majú dobre, alebo ich zatkne. A preto sa žiaden protest nikdy nekoná – nemôže sa konať. Zamestnanci teda so situáciou nemôžu nič spraviť.

Čo teda zamestnávateľia? Zamestnávateľia prijímajú objednávky od firiem z Európy a Ameriky a prežiť na trhu dokážu len kvôli tomu, že ponúkajú lacné služby. Tie zase môžu ponúkať len ak budú šetriť na platoch zamestnancov. Ak neponúknu dostatočne lacné služby, zákazníci sa odvrátia k iným firmám a zamestnávateľ skrachuje. Zamestnávateľ je teda bezcharakterný otrokár, ktorý svoju krutosť skrýva za slovíčko „musím“ – rovnako ako čínska vláda.

Šplhaním po tejto obchodnej reťazi sa dostávame k zákazníkovi čínskych firiem – firmám z Európy a Ameriky. Tieto firmy taktiež vedia o situácii v Číne, o neľudských podmienkach, o upieraní práv a taktiež o práci detí. V dnešnej dobe už firmy aspoň navonok bojkotujú továrne zamestnávajúce deti, no je ťažké určiť, či ide o skutočný boj alebo len o marketingový ťah a snahu na zviditeľnenie sa. Stanovisko firiem západného sveta je, že ich zákazníci by neprijali vyššiu cenu produktu ako satisfakciu za zvýšené náklady na humánnejší spôsob výroby. Európske a americké firmy sú na tom teda rovnako ako čínske továrne a čínska vláda – „nemajú na výber“.

Americký spevák Tom Waits vyjadruje vo svojej skladbe „What keeps mankind alive“ myšlienku potreby odopretia ľudských práv vetou „Ľudstvo dokáže prežiť vďaka svojej schopnosti zaprieť svoju ľudskosť“. O pravdivosti tohto výroku by sa dalo polemizovať, každopádne nejde poprieť, že ako čínska vláda, tak aj čínske továrne a firmy západného sveta sa touto myšlienkou riadia – nemôžu nič zmeniť, pretože by neprežili. Zamestnanci tovární taktiež nemôžu nič urobiť a teda nám zostáva sa obrátiť na koncových zákazníkov, ktorí jediní môžu niečo zmeniť svojim prístupom k nakupovaniu výrobkov.

Tak? Akú výhovorku máme my?